

ECOURI

UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

55 | DECEMBRIE
2023

LA MULȚI ANI, 2024!

Ultimele zile ale anului sunt gata să treacă prin clepsidra timpului! 2024 este aproape să-și deschidă primele file albe, necunoscute. A fost un an plin de provocări, din care am învățat să ne fim alături la greu, astfel ieșind mai întăriți, mai pregătiți să facem față la tot ceea ce se așterne la orizont. Trăind brutalitatea implacabilă a războiului din Ucraina, am dat dovadă, încă o dată, că, grație unității, colaborării și solidarității noastre, putem trece cu bine și peste această perioadă complicată. Drept urmare, în aceste momente deosebite, doresc să le mulțumesc tuturor celor care ne-au fost alături, împreună am lucrat pentru a proteja valorile noastre europene, cu toții contribuind astfel la păstrarea unității. Numai solidaritatea și cooperarea pot învinge vrăjmășiile. Când vremurile par înnegurate, trebuie să ne ridicăm privirea din pământ și să privim în zare cu speranță.

Analizând realizările pe parcursul anului care tocmai se încheie, Uniunea Ucrainenilor din România a cunoscut o dezvoltare remarcabilă pe toate planurile, acest lucru putând fi observat și în rezultatele Recensământului Populației și Locuințelor, care reconfirmă importanța comunității ucrainene din România, ucrainenii continuând să fie a treia cea mai numeroasă minoritate etnică din România. Vă asigur că Uniunea Ucrainenilor din România va continua, prin intermediul activităților pe care le desfășoară, să rămână un sprijin real pentru membrii comunității, să pună accent pe consolidarea moștenirii culturale tradiționale a etniei ucrainene din România, continuând să fie puntea de legătură dintre România și Ucraina, pentru a asigura atât integritatea și solidaritatea comunității ucrainene, cât și prosperitatea acesteia.

Nașterea lui Iisus este dintotdeauna un prilej de nesfârșită bucurie pentru toți creștinii din lumea întreagă. La ceas de sărbătoare, vă îndemn să fim mai buni și să privim înainte cu încredere, știind că, dacă avem credință, drumul din fața noastră va fi presărat cu împliniri!

Vă doresc sincer ca bucuria acestor sărbători să vă însoțească tot anul ce va urma!

Crăciun fericit și un An Nou binecuvântat!

Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Deputat Nicolae-Miroslav PETREȚCHI

160 DE ANI DE LA NAȘTERE OLHA KOBYLEANSKA (1863-1942)

„Nuvelele, schițele și povestirile mele...
izvorau din inimă. Și cine mă înțelege cu
inima, acela, poate, nu va arunca în mine
cu piatra.”

(Olha Kobyleanska)

OLHA KOBYLEANSKA – scriitoare prolifică, promotora ideii emancipării femeii în Bucovina și în Galiția, a cărei viață, implicat activitate literară, este legată atât de România (mai precis de Câmpulung și Gura Humorului, locul nașterii), cât și de Ucraina, locul unde a trăit și a creat, a marcat literatura ucraineană prin opere precum «Доля чи воля?» („Soartă sau voință?”), «Людина» („Omul”) (1894), «Царівна» („Prințesa”) (1895), «Жебрачка» („Cerșetoarea”) (1895), «Аристократка» („Aristocrata”) (1896), «Impromptu phantasie», «Valse melancolique» (1898), «В неділю рано зілля копала» („Duminică dimineața, ea culegea ierburi”) (1908), romanul «Земля» („Pământul”) (1901) etc.

Prietenia cu Natalia Kobrynska, scriitoare și una dintre fondatoarele mișcării feministe din Galiția (Ucraina), Sofia Okunevska, prima femeie medic din Austro-Ungaria, și Augusta Kocianovska – pictoriță, care a realizat ilustrații pentru nuvelele și povestirile Olhăi Kobyleanska, militante pentru drepturile femeilor, i-a trasat drumul în lupta pentru egalitatea de drepturi, devenind, în 1894, una dintre inițiatoarele „Товариство руських жінок на Буковині». O. Kobyleanska a formulat programul acestei mișcări în broșura «Дещо про ідею жіночого руху» („Aspecte privind ideea mișcării feministe”).

Deși a absolvit doar patru clase ale școlii elementare, din însemnările autobiografice, din scrisorile și jurnalele Olhăi Kobyleanska, se poate remarca aspirația ei către educație, către o activitate creativă, prozatoarea acordând atenție deosebită autoeducației. Printre scriitorii ei favoriți, se numără: Shakespeare, Schiller, Heine, Turgheniev, Dostoievski, Nietzsche, Sand, Marlitt etc. Chiar dacă scrierile sale din perioada timpurie sunt în limba germană – «Гортенза, або Нарис з життя одної дівчини» (Hortensa sau Schiță din viața unei fete), «Доля чи воля?» –, consacrarea i-au adus-o operele scrise în limba ucraineană: «Людина», «Царівна» s.a.

Cea mai productivă perioadă a creației O. Kobyleanska este cea a anilor 1890-1900, când publică numeroase schițe, nuvele, povestiri care i-au adus recunoaștere nu doar între granițele Ucrainei, ci și în afara acesteia: în Rusia, Bulgaria, Germania etc.

Prin diversitatea tematică a operelor sale, prin problemele atinse și direcțiile inovative de abordare a acestora, Olha Kobyleanska rămâne una dintre cele mai importante prozatoare ale școlii moderne din literatura ucraineană.

Mihaela HERBIL

(Continuare din numărul 51-52)

Ivan KOTLEAREVSKYI

PARTEA A DOUA

1

Plutea Enea iar pe mare,
Privind Cartagina cu jind,
Plângând cu lacrimi amare,
Cât ochii unui brav cuprind.
Fugise-n grabă dumisale,
Dar cu neostoită jale,
Simțind că ea pierise-n foc,
Zicându-și: – „Veșnică domnie
I-i hărăzită ei, iar mie
Tot vreo vădană, de-am noroc!”

2

Dar marea se zburli deodată,
Vuiră valuri-munți curând,
Și vânturi prinseră să bată,
Bărți și vâslași cutremurând.
Zadarnic se zbăteau să scape
Din acel crunt vârtej de ape,
Căci valul se sucea, temut.
Troienii tremurau de groază,
Muți, abătuți, cu brațul loază,
Și nu știau ce-i de făcut.

3

Ci un troian, zis Palinur¹,
Era ceva mai îndrăzneț;
Acum, privind mirat în jur,
Fiind el șugubăț, glumeț,
Cum capul nu-și pierduse încă,
Strigă spre marea cea adâncă:
– „Da’ ce faci, pan Neptun? Uitași
De chiorul ce-l primiși pomană?
Și faci prostii, și-ntr-o bulboană
Să piară vrei aști bravi vâslași?!”

ENEIDA

4

Apoi, troienilor fricoși
El le grăi în față, drept:
– „Ei, fraților, fiți sănătoși;
Neptun e-un pic mai înțelept...
Dar, înfruntând un val dușman,
Putem pe țarm italian
S-aiungem noi? Nici gând! Departe
Italia-i și, prin furtună,
E greu să-ți afli calea bună
Cu niște bărci aproape sparte.”

5

Și-apoi, băieți, destul de-aproape,
Mai s-o atingi cu mâna, este
Sicilia... Domn peste ape
Și pe pământuri e Aceste².
Pământu-n bogății se scaldă
Și țaru-i bun ca pâinea caldă,
De-o să ne mai uităm amarul.
Ne vom simți precum acasă;
Vă spun: cu mare chef se lasă,
Căci chiar de toate are țarul.

6

Cum l-auziră – ce cazaci! –,
La vâsle prinse-a trage ceata.
Păreau a fi împinși de draci,
Zburând pe valuri ca săgeata.
Sicilienii îi zăriră
Și toți pe chei se buluciră,
Leșindu-le-n întâmpinare
Și minunându-se - și hai,

Apoi, îndată, -n lung alai,
La chef, la țar, cu mic, cu mare.

7

Ci pe Enea ca pe-un frate
Aceste îl primi-n colibă;
Horinca iar, pe săturate,
Curse-n gâtlej – că nu-i o hibă!
Sătul de-a mărilor prigoană,
Cârnați mănă, destui, și slănă
Și-o pâine cum pe lume nu-i.
Iar ceilalți tiurea mâncară
Și-au fost trimiși să doarmă, iară,
Unde-or pica, băuți, sătui.

8

Și înghițiră, la chiolhane,
Plăcinte pe tipsii de lut,
Peltea de miere-n căni babane,

9

Oricât pilea, cu mintea trează
Era Enea, om smerit
Ce sta în Domnul Zeu să crează
Și tatăl și-l cinstea-nzecit.
Bătrânul votci băuse până
Lat mort ajunse să rămână;
Și-acuma, întru pomenire,
Ce-și zise el? – „Enea, hai,
Alină-i sufletul în rai
Cu un chiolhan, drept prăznuire;”

10

Pe toți săracii vrând să-i vadă
La parastas, pe loc băiatul,
Strângând troiana lui hromadă,
Îi și ceru acestfel sfatul:
– „Toți știți, iubiți troieni zăbavnici,
Mireni smeriți și pravoslavnici,
Că tatăl meu, Anchiz”, socot că
Era din cei ce beau de uscă
Și-așa cum iarna moare-o muscă,
Muri și el de multă votcă”.

(Va urma)

Traducere de Ion și Aurel Covaci

Ilustrație de Anatolii Bazylevyci

¹ Palinur (Palinurus) – cârmaciul corăbiei lui Enea. Într-o noapte, fiind cuprins de osteneală, Palinur a adormit la cârmă și a căzut în mare. Purtat de valuri, a reușit să ajungă pe coasta Italiei, unde, însă, a fost ucis de către localnici. Când Enea a întreprins călătoria în Infern, el l-a întâlnit acolo și a stat de vorbă cu umbra lui.

² Aceste (Acestes) – rege mitic al Siciliei, născut din zeul apei Crimisus și din troiana Aegesta (sau Segesta). Era considerat întemeietorul orașului Segesta. L-a ajutat pe Enea să-și înmormânteze tatăl pe muntele Eryx.

(Continuare din nr. 54)

Opera Olhăi Kobylanska, o altă personalitate proeminentă a mișcării feministe, este considerată un fenomen luminos și extraordinar în istoria literaturii ucrainene. Talentul ei creator a apărut la începutul secolului, într-o eră a schimbărilor radicale și a marilor transformări din toate sferile vieții sociale, adică într-o perioadă de reconfigurare globală. Povestirile ei *Liudyna*, *Ţarivna* sunt considerate texte feministe prin conținutul și direcția abordată. Ea își dedică povestirea *Liudyna* mentorului său, Natalia Kobrynska. Deși criticii ucraineni nu au fost întotdeauna simpatizanți ai acestei scriitoare feministe, cititorii ucraineni au acceptat-o cu brațele deschise, privind cu recunoștință apariția primelor ei texte tipărite *Liudyna* și *Impromptu phantasie*. Lucrul acesta a avut un impact covârșitor asupra acesteia, dovedindu-i de altfel că propriul public o susținea în demersul său, asigurându-i forța interioară și dorința arzătoare de a-și continua munca titanică realizată în folosul poporului ei iubit.

Sub influența Nataliei Kobrynska și a Sofiei Okunevska, Olha Kobylanska a fost profund fascinată de ideea emancipării spirituale a femeilor și s-a alăturat fără nicio ezitare mișcării femeilor ucrainene, aspect care s-a reflectat și în „Jurnalul” ei. Problema existențială a femeilor, respectiv poziția acestora în societate nu era ceva abstract pentru ea. Trecuse o perioadă însemnată în care scriitoarea s-a gândit cu seriozitate asupra rolului femeilor, în special a femeilor intelectuale, în familie și în societate, simțind o lipsă acută a drepturilor și o umilintă dureroasă chiar în propria ei experiență. De asemenea, în 1894, ea a devenit una dintre inițiatoarele înființării „Societății femeilor ucrainene din Bucovina”, iar la deschiderea acesteia a ținut un discurs, intitulat „Câte ceva despre ideea mișcării femeilor”. Societatea nou creată și-a propus, în principal, să abordeze teme culturale și educaționale, cu scopul de a trezi conștiința națională privitor la ridicarea statutului femeilor ucrainene în cadrul activității publice. Concepțiile feministe ale Olhăi Kobylanska i-au marcat profund propria creație literară. Înțelegerea problemelor ce privesc eliberarea spirituală și autocizelarea personalității unei femei, educația și egalitatea ei în familie și în societate devine un element integrant și o trăsătură marcantă a creației scriitoarei. Olha Kobylanska rămâne o figură însemnată a literaturii feministe ucrainene, care a îmbogățit moștenirea spirituală a poporului ucrainean, prin munca sa dedicată.

Datorită dăruirii sale, Lesea Ukrainka, o altă scriitoare remarcabilă care a susținut din plin direcția feministă desfășurată în contextul literaturii ucrainene, este recunoscută,

pentru că a reușit să demaște mitul răspândit secole la rând privitor la nenumăratele slăbiciuni pe care le au femeile. De asemenea, ea este considerată ca făcând parte din rândul „noilor femei”, datorită ilustrării ideii de emancipare și feminism din cadrul creației sale literare. De fapt, eroinele sale, de la Liubov din drama *Blakytna troianda* la Miriam din *Oderjyma*, *Boiarynea*, *Cassandra*, trebuie înțelese ca variații ale temei tragicului feminin. În limbajul utilizat de Lesea Ukrainka în lucrările sale, putem observa un anumit tip de discurs feminist, care este strâns legat de căutările moderniste contemporane. Feminismul scriitoarei este departe de a fi lipsit de ambiguitate, pentru că, la o primă analiză critică,

ASPECTE CRITICE ALE FEMINISMULUI INCIPIENT din literatura ucraineană

poate fi remarcată o tentă subtilă de a acorda interiorității scrierii o mască. În ciuda faptului că Lesea Ukrainka nu a devenit un teoretician al modernismului, ea a acordat acestui concept un loc de vază printre reflecțiile sale teoretice, pe care le-a dezvoltat, în cele din urmă, prin intermediul limbajului lucrărilor sale artistice. Dezvoltarea mișcării feministe din Ucraina a ajuns în punctul de a influența considerabil formarea personalității Lesei Ukrainka care, în lucrările sale, portretizează o femeie educată, cultă, cu înalte calități spirituale și vederi progresiste, care sunt menite să depășească poziția marginală acordată statutului femeii într-o societate patriarhală. Datorită eforturilor Lesei Ukrainka și ale Olhăi Kobylanska, discursul feminist ucrainean s-a integrat cu ușurință în contextul european.

În concluzie, literatura poate deveni canalul principal prin care pot fi transmise cu ușurință semnalele unei schimbări majore. Viteza cu care s-au propagat ideile mișcării feministe în cadrul universului literar ucrainean au fost influențate de modul în care mâinile iscusite ale diferitelor scriitoare au transformat „cuvintele” în adevărate instrumente de luptă, deosebit de importante pentru redobândirea valorilor pierdute și atingerea unor idealuri înalte.

Denisa-Lorena COZACIUC

Bibliografie:

- Людмила Смоляр, *Минуле заради майбутнього – жіночий рух Наддніпрянської України, II пол. XIX - поч. XX століть*, Одеса, Вид. Астропрінт, 1998.
- Марія Мукицей, *Наталія Кобринська: українська Аріадна і будителька жіночих душ*, у журналі «Галичина», [Електронний ресурс]. 2020. – Режим доступу: <<https://galychyna.if.ua/analytic/nataliya-kobrynska-ukrayinska-ariadna-i-buditelka-zhinochih-dush/>>
- Ольга Кобылянская, *Слова взоруженого сердца: Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади*, Дніпро, 1982.
- М. П. Лещенко, *Ольга Кобылянская: Літературний портрет*, Дніпро, 1973.

Lesea Ukrainka

Sunetul strunelor

(Schiță)

[Florile care s-au născut în inima mea,
Versurile pe care le-am gândit, dar nu le-am scris,
Cuvintele de iubire pe care nu ți le-am spus.]
Stecchetti

Când mergea pe stradă, toți se uitau după ea. Fiecare o privea în felul său: unul zâmbind, altul cu uimire, altul cu milă; se pare că cel mai adesea cu milă; dar, în fond, e greu de stabilit. Ea era gârbovă, acest cuvânt e suficient pentru a o descrie. Este un cuvânt greu, e dificil să-l rostești, – e și mai greu să-l porți în suflet. Acest cuvânt era lipit, pur și simplu, de această față cu ochii mari albaștri și cu o coadă blondă lungă. E dificil de spus la ce se uitau mai mult trecătorii, – la ochii aceia albaștri minunați sau la acea coadă blondă ondulată, despletită pe jumătate sau la... nu, să lăsăm acest cuvânt greu! Se pare că fata, auzindu-l, de fiecare dată parcă voia să se ascundă de privirile nemiloase ale oamenilor, iar ochii albaștri se stingeau brusc, înțețoșându-se.

La fel merge și acum, cu ochii plecați; ochii aceia plecați conferă o expresie minunată feței sale, ridicate involuntar în sus. O roșeață ușoară ba apare pe obrazul ei, ba dispare, și fața-i devine palidă. Ea merge așa prin mulțimea de orașeni, care trec grăbiți pe lângă ea, fiecare în treaba lui, o împing, merg mai departe și – se uită în jur! Iată două domnișoare aleargă, vorbesc tare între ele, dau impresia că nu văd nimic în fața lor, fiind furate de conversație. „Ah, scuzați-mă!” – spuse una dintre ele, atingând-o fără să vrea pe fata noastră. Acea n-a spus nimic, doar a roșit ușor din nou. Domnișoarele s-au îndepărtat la vreo trei pași și, firește, s-au uitat în jur. „Uită-te, dragă, ce cozi are!” – nu s-a putut abține și a strigat tare fata care își ceruse scuze. Ochii albaștri ai fetei i-au luminat din nou chipul și ținuta ei parcă s-a îndreptat, mersul i-a devenit mai încrezător. „Ce coadă neobișnuită! – a continuat domnișoara. – Dacă nu cumva e falsă”. „O, nu! – a răspuns cealaltă domnișoară, alergând mai departe cu prietena ei. – O cunosc pe această fată. E Nastea Hrytenko. Cândva a frecventat școala noastră; eram pe-atunci în clasa a treia. Ea a venit la noi în clasă, dar nu a stat mult, a părăsit repede școala, după vreo jumătate de an. Nu știu de ce, se pare că s-a speriat de examene. Acum am auzit că umblă la școala de muzică. Se pare că e teribil de sensibilă! Era greu să te apropii de ea: orice ai fi făcut, se simțea jignită. Ele sunt mereu așa, aceste...”. Bine că Nastea era deja departe și nu auzea ce spunea fosta sa colegă.

Nastea părăsi strada cea mare, mai merse vreo trei străzi, apoi deschise o porțiță care ducea spre o curte mică aflată în fața unei case nu prea înalte, trecu repede prin curte, pași pe o verandă joasă și sună la sonerie. Îi deschise un tânăr frumos, în uniformă de student.

– A, Nastusea! – zise el zâmbind bucuros și ochii lui albaștri, asemănători cu ai Nastei, priveau cu drag și cu sinceritate în ochii fetei. – Ce, ai obosit? – întrebă el.

– Da... – răspunse Nastia sacadat.

– Ah, ce neascultătoare ești, Nastusea! – spuse studentul pe jumătate în ciudă, pe jumătate în glumă. – De câte ori ți-am zis să nu vii pe jos de la școală și tu tot nu ascuți!

– Nu-i nimic... – rosti încet Nastea.

– Nu-i nimic, nu-i nimic! – o imită studentul; apoi nu mai spuse niciun cuvânt, luă servieta grea cu partituri din mâinile Nastei și intră în cameră împreună cu ea.

În cameră se afla un pian, deasupra lui era o etajeră cu busturile lui Chopin și Beethoven între vase cu lauri; mai era un raft cu partituri și încă unul cu cărți cu coperti frumoase, în majoritatea lor opere ale unor poeți cunoscuți. Încăperea era destul de sărăcăcioasă, dar avea în ea ceva original și fermecător. Erau multe flori în ea și asta îi conferea originalitate.

Sub fereastră se afla o masă destul de mare, pe care erau împrăștiate cărți și caiete zdrențuite ce conțineau cursurile universitare ale fratelui Nastei. Aproape de masă, deasupra pupitrului cu partituri, atârna pe perete o vioară prăfuită și un arcuș. Lângă celălalt perete se afla o masă mai mică, pe care erau suluri de coli cu portative, partituri scrise și alte câteva foi de hârtie scrise mărunt.

Tânărul așază servieta pe pian și o ajută pe Nastea să-și dea jos pelerina.

– Cum e, Pavlus, n-a trecut pe-aici Olesea fără mine? – îl întrebă Nastea pe fratele său, scoțându-și pălărioara.

– Nu, n-a trecut. Eu chiar credeam că va trece, dar, dacă n-a venit până acum, trebuie neapărat să fug până la ea, să-i spun că mâine ieșim cu gașca cu barca. Iar tu așteaptă-mă cu un ceai, mă întorc repede.

Pavlo aprinse lampa pe masa Nastei, își luă șapca și voi să iasă din casă.

– Aha, am și uitat – ai primit o scrisoare! Se pare că e de la Bohdan: e scrisul lui, – spuse Pavlo, scoțând scrisoarea dintr-un buzunar lateral.

– Ia uită-te la el! Ar fi plecat cu scrisoarea mea, ești un uituc, Pavlus!

– Ei, nu mă certa, doar n-am plecat cu ea!

Pavlo îi dădu scrisoarea și în clipa următoare alergia deja repede pe stradă în sus, îngânând încetitor un cântecel destul de vioi.

Nastea rupse în grabă plicul și începu să citească scrisoarea stând în picioare. Aceasta începea fără nicio formulă de adresare: „Iertați-mă că nu v-am trimis până acum Duetul dumneavoastră. Asta s-a întâmplat din cauză că sora elevului meu a vrut să-l studieze neapărat și e deja a doua săptămână de când exersează. Dacă nu aveți neapărată nevoie de această piesă, permiteți-mi s-o mai țin la mine o vreme...”. Mai departe era o scurtă descriere a vieții de la

sat, apoi discuția aluneca spre un subiect privind corespondența începută demult despre un scriitor care știa să atingă cu cuvintele sale corzile inimii omenești. Doar că scrisoarea nu era foarte lungă: „Nu vă mirați dacă argumentele mele nu sunt, de această dată, foarte spirituale, deoarece sunetele barbare ale pianului și vocea stridentă a sopranei care se aud din sufragerie (se exersează Duetul dumneavoastră!) îmi încurcă gândurile și îmi strică dispoziția. Deci, pe curând!” La final apărea inițiala numelui de familie scrisă ilizibil.

Nastea citi rapid această scrisoare și o puse pe masă, o luă iar și o reciti încet, oprindu-se aproape la fiecare cuvânt. Privi apoi mult timp scrisoarea, fără a o citi. În cele din urmă, o puse deoparte și începu să umble prin casă cu un mers inegal; uneori se oprea și-și apăsa pieptul cu mâinile, de parcă și-ar fi strâns inima. Se opri la marginea ferestrei și privi amurgul transparent. Lacrimile îi întunecau privirea, dar ea își apropie sprâncenele cu mândrie și cu durere și se întoarse hotărât de la fereastră.

Se așază la masă, luă tocul de scris și o hârtie și se pregăti de scris. Stătu vreme îndelungată, ba ridicând tocul, ba coborându-l, de parcă ar fi început să scrie, dar hârtia rămânea albă, fără vreun cuvânt scris pe ea. Ea oftă, puse tocul pe masă cu o mână tremurândă, se ridică și ieși din casă în întunericul grădiniței. Mergând încet pe cărare, gânduri nerostite, nescrise îi tot veneau în minte; lacrimile pe care nu le vărsase îi apăsau inima. Se gândea întruna.

„Nu, nu pot să-i scriu. Ce i-aș putea scrie? O scrisoare rece despre diverse probleme, despre noutățile din oraș, o scrisoare cu fraze pline de duh și umor frivol, – o scrisoare amicală, nici măcar prietenească. La ce îmi trebuie mie așa ceva? De ce să am nevoie de această gimnastică a minții, când sufletul meu geme și se frânge de durere? De îndată ce mă așez să-i scriu, mă gândesc doar la faptul că îl iubesc, nemăsurat, infinit, că această iubire e ca un cuțit în inima mea, dacă scoți cuțitul din inimă, ea se va goli de sânge. Mă gândesc că sunt pe veci nefericită: până când iubirea e vie, ea arde ca o flacără; când va pieri iubirea, va rămâne în urma ei doar un pustiu lipsit de viață. El nu mă iubește și eu sunt nefericită; dacă s-ar îndrăgosti de mine, am fi amândoi nefericiți. Știu asta și totuși îl iubesc, mă chinui singură. Nimic altceva nu pot și nu vreau să scriu, și sunt nevoită să tac, deși inima mea ar avea de spus atâtea. Trebuie să tac, trebuie să renunț la unica mângâiere – scrisorile de la el, acele scurte și indiferente scrisorele. În scrisorile lui nu există nici măcar un cuvânt sensibil, prietenos, spus fie și în glumă...Nu, nu vreau un astfel de cuvânt, aruncat în glumă. Ah, dacă aș vrea, mi-ar fi ușor să aud din partea lui un asemenea cuvânt – rostit în glumă. L-am auzit nu o dată spunând lucruri plăcute cu umor prietenelor mele și mi se strângea sufletul ascultându-i.

Nu aș putea suporta o astfel de comedie amară și îi sunt recunoscătoare că nu a jucat niciodată cu mine acest joc al iubirii. El are față de mine un respect distant, dar e totuși respect. Nu mi se adresează niciodată pe acel ton insultător și cochet, poate consideră că asta m-ar jigni foarte tare? Nu, nu consideră, ci pur și simplu ... eu nu-i par o jucărie interesantă și nici nu am chef, nici capacitatea de a participa la astfel de discuții, asta-i adevărat. Dintre toate fetele, doar cu mine se comportă așa, iar cu ea, cu alta... Da, el discută cu noi la fel, dar ochii lui spun cu totul altceva, la fel și vocea lui, rostind aceleași cuvinte, sună altfel... Ce să-i faci, poate dacă i-aș povesti chinurile prin care trec, dacă mi-aș revărsa dorul în fața lui, ar găsi și pentru mine o vorbă bună, un cuvânt de mângâiere sau măcar o privire compătimitoare, pentru că în pieptul său mândru bate o inimă bună; nu ar râde de iubirea mea, pentru că el însuși știe ce înseamnă iubirea lipsită de speranță. Da, el știe asta bine... Dar suportă cu mândrie și își ascunde acea iubire de toți... Poate mi-ar adresa un cuvânt sincer de mângâiere, la fel cum îi întinzi o bucată de pâine unui cerșetor flămând; numai că eu mai degrabă voi întinde mâna după pâinea primită din cerșit, decât după un cuvânt de iubire aruncat din milă. Se spune că pâinea cerșită îți arde mâna, dar cuvântul de iubire cerșit îți îngheață sufletul. Voi găsi forța să mor de foame, fără a întinde mâna după pâine...”.

În grădină, întunericul deveni mai dens. Nastei nu-i plăcea să fie singură printre pomii întunecați, – ca oricărui om suferind, întunericul îi provoca o senzație neplăcută. Se duse repede în casă. Oprindu-se la marginea mesei, privirea îi căzu din nou pe scrisoarea citită nu demult. Ea o luă și voi s-o pună în cutia cu scrisori de pe masă. Erau acolo multe scrisori, unele scrise de aceeași mână ca și această ultimă scrisoare, nu multe la număr și aproape toate scurte; pe unele era scrisă data, dar Nastea știa bine când fusese scrisă fiecare dintre ele. Iată un bilet cu câteva cuvinte, primul, scris la început, când abia se cunoscuseră. Aici Bohdan o întreba pe Nastea, când va fi acasă (era un bilet din oraș), pentru a veni la ea să exerseze împreună romanța care trebuia interpretată la o mică serată cu colegii. Nastea ține minte până acum acea romanță și acea primă repetiție, de parcă totul s-a întâmplat ieri, deși de atunci au trecut deja patru ani. Era romanța lui Schumann «Ich grolle nicht»; au exersat-o în doi: el cânta, iar Nastea îl acompania la pian. La început, ei îi fusese greu să-i urmărească stilul ciudat de a cânta, el se supăra, ridica vocea nerăbdător, pentru ca apoi să zâmbească jenat, ca și cum și-ar fi cerut scuze pentru nerăbdarea sa. Bohdan era pe-atunci un foarte tânăr student în anul întâi, ea încă nu era la școala de muzică, avea șaptesprezece ani și multe speranțe proaspete, primăvăratice; toate acele speranțe se ofiliseră în patru ani... Ea cânta cu multă simțire și nu respecta mereu măsura, ca un diletant. El cânta cu vibrații în voce, încruntându-și sprâncenele și ridicând fruntea, cum se cade unui tânăr cântăreț.

Uneori, obosind, el se așeza alături de Nastea și fredona cu jumătate de glas diferite părți, aplecându-se până la umărul Nastei, pentru a vedea mai bine solfegiile ei și pentru a-i arăta unde greșește. Astfel au trecut câteva repetiții și, la sfârșitul lor, Nastea făcea uneori și mai multe greșeli ca la început, iar Bohdan cânta mai bine de fiecare dată. „Această romanță, se gândea acum Nastea, a fost pentru mine ceea ce a fost romanul despre Lancelot și Guinevere pentru Paolo și Francesca¹; dar ce păcat! – Paolo al meu se gândea la altă Francesca!”

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană și note
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

¹ Paolo și Francesca – figuri de îndrăgostiți din *Divina comedie* a lui Dante Alighieri, care citeau romanul *Cavalerilor Mesei Rotunde*, în care apare povestea de dragoste dintre Regele Arthur și regina Guinevere. (N.trad. C.S.)

Ilustrație de Iryna Moisei

(Continuare din nr. 54)

Tânărul inspiră adânc și răsuflă prelung. Da, toate dispar după un timp. Urmele se pierd, înlocuite de altele, dacă nu se găsesc alți martori care să le ateste existența. Însă vai de cel ce n-a lăsat prea multe amprente-n calea sa și mai ales de cel care se hotărăște să-l caute.

Casa aceasta, din fericire, e încă ea însăși un cămin al urmelor celor stinși. Toma porni hotărât din loc, înainte ca și ultimele urme să dispară.

Descoperi cărarea. Îngustă, năpădită pe alocuri de tufe și scăieți, mai păstra ceva din perioada sa de grație. Urmele de pași au dispărut demult, dar conturul acesteia mai era încă vizibil. Iarba crescuse multă vreme, după buruienile de peste un metru ce se iveau în cale. Trebuia să se abată uneori de la vechiul traseu pentru a ocoli obstacolele nou-apărute, dar destinația finală a fost până la urmă cea dorită. În vârf se afla un platou. Pe acest platou se întrezări și căsuța fără stăpân, împrejmuată de un gard vechi, putred, căzut pe alocuri. Undeva, în spatele ei, era și o anexă mai mică, ce ținuse cândva locul unui grajd. În jur, pomii îmbătrâniți, uscați, își înălțau crengile moarte spre cer. Pe lângă ei crescuseră alții tineri, înghesuiți, după cum le ordonase hazardul. Iarba ajungea până la brâu, ba verde, ba uscată, iar o fântână dărăpănată se ivi, într-adevăr, într-un colț al curții. Intră în această curte printr-o porțiță prăbușită de cine știe când și încetini pasul. Casa, cu acoperișul ei vechi de șindrilă, în mare parte putred, se țină încă bine pe picioare. Lemnul părea sănătos, geamurile erau intacte, nici urmă de putreziciune-n pereți. Deși, inevitabil, aveau să cedeze și aceștia după degradarea totală a acoperișului. Grajdul arăta totuși mai rău. Aici, jumătate din acoperiș cedase deja, iar unul dintre pereți se desprinsese de la locul său, pregătit să-și hrănească propria moarte.

Toma se îndreptă curios spre ușa casei, care era închisă. Trase clanța-n jos, descoperind-o descuiată și intră. Avea impresia că tocmai calcă pragul unui loc sacru, pătrunde nu atât în casa, ci în viața și-n amintirile cuiva. Emoțiile erau puternice, sufocante, îl ispiteau să intre cu cea mai înflăcărată voință. Împinse ușa la o parte, iar scârțâitul ei prelung îl făcu să tresară. Înăuntru, pe partea dreaptă, spre fereastra din capăt, zăcea un pat de paie, având deasupra o plapumă groasă de lână. La picioarele sale, mai spre intrare, găsi o sobă veche, înnegrită, dedesubtul căreia se mai aflau câteva lemne. Pe cealaltă parte, doar o masă cu două scaune și un mic dulap alături. O ușă aflată între sobă și pat dădea spre încăperea vecină. Aici, două paturi și două dulapuri de haine, o măsuță și un scăunel. Deasupra paturilor era agățată câte o iconă, o lumânare folosită, dar neterminată zăcea răsturnată la piciorul măsuței. Praful, gros de un deget, se așternuse peste mobilier și podea. Toma nu zăbovi mult înainte de a deschide ferestrele, căci aerul era de-a dreptul înecăcios. Prin dulapuri se găseau foarte puține veșminte. Unul, pesemne, fusese al bărbatului, iar celălalt al neveste-sii. Vreo două cămăși în total, trei perechi de pantaloni, două cojoace și două fuste. Toate, de altfel, foarte sărăcăcioase. Casa nu avea instalație electrică; descoperi câteva lumânări neînsepute într-un sertar. Nu existau fotografii. O pereche de cizme de cauciuc fusese pusă cândva sub pat pentru a nu mai fi folosită niciodată. Fiecare colțisor al camerelor era împânzit de pânze de păianjen, o mătură de nuiele își găsi inutilitatea în prima odaie, lângă sobă, năpădită de praf. Pe masa cea mare găsi o veselă cândva spălată și așezată la uscat, o cutie de chibrituri și un cuțit de pâine. Nu-i venea să pună mâna pe nimic. Nu atât din cauza prafului, cât pentru a nu strica ordinea lucrurilor, dăunând astfel atmosferei de odinioară. Știa prea bine că oamenii de dinainte nu aveau să se mai întoarcă vreodată, iar totul, așa cum se găsea acum, fusese rânduit pentru ultima oară-n viața lor. Rămase în pragul ușii dintre odăi și privi când în stânga, când în dreapta. Prima ținea loc de bucătărie; bătrâna gătea pe sobă, iar la masa de aici se așezau să mănânce. Pesemne că au avut măcar un copil, căci în total erau trei paturi. Dacă e așa însă, ce s-o fi întâmplat cu acesta? Dacă a crescut și mai trăiește, e greu de explicat de ce n-a mai trecut pe la casa părintească, măcar de dragul amintirilor. După starea lucrurilor, se vede clar că și-a uitat vechiul cămin în paragină. Dar cine știe? Casa aceasta poate ascunde multe secrete, și încă dintre cele mai triste.

Mihai ROMANIUC

CONFESIUNEA

Ilustrație de Vasile Socoliuc

Afară se întuneca deja de ceva timp, soarele topindu-se-n liniște după dealuri. Toma medită îndelung în picioare, încercând să reconstituie pentru sine agitația vremurilor trecute. Dispariția celor de aici îl preocupa adânc, chiar dacă nu-i cunoscuse niciodată. Se hotărî să rămână peste noapte, absorbind nostalgic ultimele rămășițe ale vieții trecute.

Era vară. De afară, prin ferestrele deschise, pătrundea cântecul solemn al greierilor. Pe undeva prin apropiere trebuia să fie și un iaz, căci pe fundalul acestei simfonii intervenea orăcăitul înfundat al broaștelor. Din podul casei se auzeau uneori foșnete de aripi, un prim semn că această casă era totuși locuită de cineva.

Cum nu exista curent electric, Toma se mulțumi să rămână pe întuneric, chiar dacă putea aprinde măcar o lumânare. Dar asta, bineînțeles, ar fi stricat ordinea lucrurilor. Rămase în prima odaie, întinzându-se pe patul de paie. Bănuia că aici bătrânii nu obișnuiau să doarmă. Și cum să se culce el, un străin apărut de nicăieri, în patul gazdei, chiar și după moartea acesteia? Un astfel de sacrilegiu îi era nepermis. Memoria celor morți trebuie să rămână intactă atât cât permite natura acest lucru, iar cel viu se cuvine să le respecte măcar ultima urmă de intimitate.

Paiele nu ofereau foarte mult confort. Simți cum îi înțepa pielea imediat ce își lăsă trupul pe spate. Rămase așa multă vreme, cu ochii deschiși fixați în tavan. Asculta atent greierii de afară și se minuna. N-aveai cum să te simți singur într-o casă, înconjurat fiind de atâta natură. Își imagina că bătrânii or fi simțit măcar ceva asemănător pe timpul lor. Să-ți petreci serile aici, în singurătate deplină, era plăcut, dar alături de persoana iubită, mirific. Pe un fundal liniștit ca acesta, n-aveai nicio nevoie să te cerți cu cineva, deși liniștea exterioară nu echilibrează în toate cazurile balanța. Îi reveni în minte imaginea bătrânului traversând curtea, câinele care se agită și dă din coadă entuziasmat, sunetul clopotului de la gâtul vacii. Curtea e încă îngrijită, gardul stă-n picioare, porțița e la locul ei. În grajd se va întoarce vaca spre seară, după ce bătrâna o va mulge, iar pereții nu vor trezi nicio îngrijorare în sufletul stăpânilor. Moșneagul își ia coasa, și apoi, după ce o bate vreme de un sfert de ceas, se va apuca de treabă. Iarba căzută la pământ o va usca soarele, baba o va întoarce la răstimpuri dintr-o parte-n alta, iar fânul obținut îl vor aduna într-o căpiță, păstrându-l pentru iarnă. Odată la câteva zile, unul dintre ei își ia traista în spate și coboară dealul după cele trebuincioase casei: pâine, ulei, făină, zahăr. Până la magazin sunt vreo trei kilometri, iar pașii slăbesc și încetinesc de la an la an. Au fost tineri cândva, dar timpul s-a scurs în cele din urmă. Trag nădejde că odrasla lor îi va vizita mai des, căci, odată cu bătrânețile, dorul pentru cei plecați de acasă se adâncește tot mai mult. Cel mai tare îi sperie gândul că vor muri fără a-și putea lua rămas-bun. Și apoi, dacă ai putea să-i spui cuiva tot ce-ți stă pe suflet, ca să te ajute...

Ah, ai plecat, copile. De părinții tăi nu duci grijă, poate, așa cum ți-o duceau ei când erai de-o șchioapă. Casa, da, nici măcar dorul de casă nu te mai atrage. Rătăcești pe undeva și nu dai nici un semn de ani buni, parcă ai căuta să fugi de cei ce ți-au oferit viață. Totuși, ești tânăr. Grijile bătrânești nu-ți pot împovăra, încă, sufletul înflăcărat. Frumusețile te atrag, lumea pare magică, te bucuri, plângi, trăiești prin toți porii. Și cum să-ți treacă prin minte, mă întreb, imaginea moșilor? Doar conștiința acestei realități – iminența bătrâneții – ți-ar spulbera hotărâtor mirajul vitalității veșnice. Căci, da, tu crezi că toate acestea le trăiești fără vreun preț, dar de aflat vei afla într-un final că te înșeli amarnic. Bucură-te, copile. Moartea e încă departe. De abia acum îi înșfacă pe părinții tăi.

Toma auzi ca prin vis cum cineva tușește alături, în odaia vecină. Deschise brusc ochii și ascultă mai atent. Greierii continuau să cânte de zor, broaștele orăcăiau la fel de înfundat. De tușit, totuși, nu tușea nimeni. Părea că adormise în timp ce-și muncea mintea cu gânduri străine de el până atunci. Închise din nou ochii, inspiră adânc și răsuflă îndelung, pregătit să adoarmă din nou. Tocmai însă când scăpă de gânduri, un glas șoptit de bătrân îi ajunse la urechi:

– Auzi, Maria dragă, cred că e cineva în cealaltă odaie.

Toma încremeni în pat, simțind cum îi îngheață sângele-n vine. Deschise larg ochii, ciuli urechile. Dincolo se instalase din nou liniștea, dar acum, somnul i se risipi brusc. Doar nu visase iarăși, când abia ce se trezi. Nici să se miște nu mai avea curajul, doar pentru a nu face zgomot. O grijă, de altfel, cam deplasată, având în vedere că aici nu mai locuia nimeni. Se gândi să verifice dacă totuși mintea îi joacă feste, dar rațiunea îl împiedica. Un om nu se poate scrâni din senin. Se întoarse-n cele din urmă pe o parte, hotărât să adoarmă. În casă era beznă deplină.

– A intrat necuratul, Vasile. Fă-ți cruce!

De această dată, Toma era convins că nu visa. Glasul îi aparținea unei femei în vârstă. Simți, deodată, cum fiorii îi iau cu asalt întreaga ființă. Glasurile fuseseră aievea, iar acestea vorbeau, pare-se, despre el. Își ridică ușor capul și încercă să privească în direcția ușii, dar beznă nu se lăsa pătrunsă. Într-un moment de neliniște, se gândi dacă n-ar fi mai înțelept, totuși, să aprindă măcar un chibrit pentru a face puțină lumină. Își aduse aminte că văzuse și o lumânare pe jos, lângă piciorul măsuței, în odaia din care se auziră șoaptele. Să fie totuși posibil? Doar eram singur în casă până acum, își spuse în gând buimac. Se ridică ușor din pat, bâjbâi prin beznă spre direcția mesei și întinse mâna după pachetul de chibrituri. După multe încercări nereușite, îl găsi și aprinse în final un bețișor. Trecu pragul ușii, intrând în odaia vecină, unde nu se mai auzea nimic. Găsi lumânarea, o ridică și reuși s-o aprindă, fix când flacăra chibritului îi ajungea la degete. Se apropie de fiecare pat, dar, spre marea lui ușurare, le văzu tot goale.

Mintea chiar îmi joacă feste, murmură, întorcându-se în patul lui. Uite că am reușit să stric cu această ocazie și ordinea lucrurilor.

De data aceasta nu mai reveni la patul de paie. Pe lângă înțepături, simțea cum ceva îi mănâncă teribil pielea, de parcă l-ar fi năpădit păduchii. Rămase o vreme-n apropiere a geamului, inspirând aerul răcoros de afară. I se părea ciudat că nu vedea nimic, oriunde s-ar fi uitat. Beznă înghițise pământul, dar și cerul; nici o stea nu-și trimitea strălucirea până la fereastra sa.

Își mușcă ușor buzele, descoperind că sunt crăpate de sete. Nu exista niciun robinet pe aici, de altfel un lux neîmpărtășit oamenilor simpli de pe vremuri. Principala sursă de apă era fântâna, dar pe aceasta n-a curățat-o nimeni de cine știe când. Iar să iasă din casă, fără a avea lumină suficientă, împleticindu-se prin întuneric, ei bine, asta nu era posibil. Mai degrabă aștepta până dimineată, decât să ajungă la fundul apei.

Un tântar intră pe geam, bâzâindu-i o vreme în apropierea capului, însă ieși repede; pesemne că ambianța nu-i era favorabilă.

Toma se îndreptă cu grijă către masă și trase scaunul spre el. Se așază atent, ca nu cumva să cedeze vreun picior. Își spuse că oricum făcuse deja multă dezordine de când venise aici. Stinse apoi lumânarea, așezând-o pe masă, alături de chibrituri. De acum, somnul parcă îi trăgea capul în jos. Somnul, da, ce bine or fi dormind oamenii mai demult pe întunericul ăsta! Fără lămpi sau becuri, doar cu

lumânarea, la nevoie, își croiau drum prin noapte. Hmm, ai zice că-i un mediu ostil, dar...

- Auzi, nu găsesc lumânarea. Era aici, la piciorul mesei. Câteva clipe de tăcere, cât să-și revină în simțiri.
- Ai grijă, Vasile. Cred că a deșertat-o ăla.
- D-apăi atâta îi trebuie! Că eu nu m-am purtat pe la ușa lui ca să-i umblu prin casă.

Ultimele fraze fuseseră rostite printre dinți, iar Toma simțea cum îl cuprinde amețeala. Adineauri s-a întors din locul în care se auziră vocile, dar nu văzuse nimic. Să fi visat oare? Dinții îi clănțneau incontrollabil.

Podeaua începu, dintr-o dată, a scârțâi sub o greutate nevăzută. Niște pași necunoscuți se apropiau tot mai mult, parcă, de dansul, pentru a se opri, apoi, în dreptu-i. Preț de câteva clipe nu se mai auzea nimic, dar Toma nu-și putea ține echilibrul nici măcar pe scaun.

O mână îl strânse puternic de umăr, smucindu-i corpul cu scaun cu tot.

– la zi, cap-de-plută, i se adresă un glas la ureche, extrem de furios, mai viu pe aici?

Toma gemu înspăimântat, dând să urle. Doar că, spre marea-i groază, nu putea face nimic. Corpul i se înmuie, iar glasul-i pieri de tot.

Își deschise ochii, dădu din mâini și atinse cadrul patului. Era... în pat. Nimeni nu-i strângea umărul. N-apsese nicio lumânare, n-aurise nimic. Nici pașii n-au fost aievea. Dinții îi clănțneau totuși la fel de puternic ca-n vis, iar o stare ciudată de frig i se aciuse pe sub piele, până la oase.

Doamne, ce-a fost asta? Își găsi liniștea abia după vreun ceas. Nu-și putea explica când anume adormise. Firul dintre vis și realitate fusese atât de subțire, încât cu greu ar fi putut stabili momentul de cotitură. Să fi adormit instantaneu? Foarte probabil. O dovadă clară deci că ceva din atmosfera de altădată a casei mai sălășluia și acum între pereți-i vechi.

În realitate, bezna parcă nu mai era atât de densă. Deslușea, deși vag, conturul mesei, forma sobei, albul șters al ușii ce dădea în camera alăturată. Greierii și broaștele, pare-se, l-au însoțit în somn, căci sunetele lor sfredeleau neconținut liniștea nopții. *Iată cum realitatea împreună cu imaginația dau naștere celor mai ciudate vise*, își zise el. *M-am gândit la*

bătrâni în vreme ce ascultam orăcăitul broaștelor și cântecul greierilor, iar acestea s-au păstrat neschimbate-n vis, pe când imaginația mea a luat-o razna, dând naștere unui coșmar. Bine măcar că n-am făcut dezordine pe aici. Chibriturile și lumânarea or fi la locul lor. Un gând ciudat îi străfulgeră atunci prin gând: *dar dacă nu?*

– Crede și nu cerceta! Se trezi răspunzându-și la propria întrebare cu glas șoptit. Tăcu apoi, stânjenit de propria-i ieșire. Urmă de această dată-n gând – *e totuși multă tensiune aici. Parcă o iau razna. Poate dacă aș lua niște aer proaspăt...*

Privind pe fereastră, descoperi cerul acoperit în mare parte de nori. Doar luna scăpase întreagă, cel puțin pentru o vreme. *Dacă n-ar fi lumina lunii, poate că, într-adevăr, bezna din vis s-ar instala numaidecât. Și totuși, dacă nu mă înșel, după direcția în care se deplasează norii sigur e așa, luna, până de curând, fusese acoperită întru totul.* Toma simți fiori reci pe șira spinării. *Visam că e o beznă de nepătruns în casă, însă bezna a fost aievea.*

(Va urma)

Ivan NECUI-LEVYTKYI

CONCEPȚIA DESPRE LUME A POPORULUI UCRAINEAN. SCHIȚĂ DE MITOLOGIE UCRAINEANĂ

(Continuare din nr. 46)

Colinda era o veche sărbătoare de iarnă în cinstea zeilor verii și ai căldurii: soarele, tunetul, fulgerul, norul de vară și ploaia. Oamenii au remarcat, în timpul iernii, întoarcerea soarelui dinspre iarnă spre vară și au marcat acest lucru printr-o serie de sărbători. Toate obiceiurile și datinile populare de azi, de Crăciun, de Sfântul Vasile și de Bobotează sunt, în mod sigur, vechi obiceiuri păgâne, peste care s-au suprapus sărbătorile creștine. Acele sărbători durau mai mult de o zi și erau denumite printr-un singur cuvânt – Colindă.

Sărbătorile de iarnă ale forțelor luminoase ale verii erau sărbători mari, cum era Kupailo vara, deoarece cădeau într-un moment important pentru natură. De sărbătoarea Colindei, la fel ca de sărbătoarea de Kupailo, se înfăptuiesc mari minuni pe pământ. Toate serile de la Crăciun până la Bobotează sunt considerate, în popor, sfinte. După apusul soarelui, în această perioadă, nu se poate lucra, e păcat să torci, e păcat să duci gunoiul din casă. În noaptea dinainte de Crăciun, capătă glas boii și chiar prevăd viitorul. De Bobotează, apa râurilor se sfințește și chiar există un moment când toată apa se transformă în vin. Se spune că un om a vrut să bea apă din râu în acel moment și în râu era vin; el a luat vinul, s-a îndepărtat puțin și a încercat să bea din el, dar acesta s-a transformat, din nou, în apă. De Bobotează, se stropește cu apă sfințită casa, sălașul, vitele, albinele, se toarnă fiertură în jgeaburi (sau în troacă), începe obișnuirea cailor tineri. Se spune că apa din seara de Bobotează nu se strică niciodată și, dacă se păstrează vreme îndelungată, se transformă în argint viu și strălucește noaptea ca focul...

Să ne uităm la obiceiurile pe care le păstrează oamenii la sărbătorile de Crăciun. Înainte de Crăciun, se pregătește *kutia*¹ cea bogată, înainte de Bobotează se face kutia flămândă. De Melanky, înainte de Sfântul Vasile, în seara de Ajun a Anului Nou, se coc *mlynti*² și se umplu caltaboșii. În Belarus, a doua kutia se face de Melanky, în Ajunul Anului Nou, dar în Ciornorus (partea nord-vestică a Belarusului), în gubernia Vineză, în județele de nord ale Horodnianșcinei și în cele vestice din Minșcina, a doua kutia se serbează de Bobotează, ca în Ucraina, după cum Ciornorus, prin obiceiuri, limbă și literatura populară este mai apropiată de Ucraina decât Belarus. Kutia este o mare sărbătoare în popor, în timpul căreia stăpânii se așază la masă alături de servitori și de servitoare, ca la o cină a iubirii. În seara dinaintea Crăciunului, stăpânul aduce în casă fân curat, fără buruieni, și, închinându-se de trei ori, îl așază într-un colț. În colțuri se pune câte-un snop de secară, grâu și ovăz, iar pe fân se pune o oală cu kutia și una cu *ozvar*³. Ozvarul se acoperă cu pâine, iar kutia cu o lipie sau cu o plăcintă. Un băiețel, ducând oalele în colț, cotcodăcește, pentru ca puii să iasă cu bine din ou. În fața icoanelor arde o lumânare și prin casă se dă cu tămâie. După cină, stăpânul aruncă o lingură din kutia în tavan, spunând: „Gerule, gerule! Vino la noi la cină și nu îngheța secara, grâul și orice alte grâne!”.

După numărul de boabe care se lipesc de tavan, se ghicește dacă vor roi albinele. Stăpânul scoate un pai din fân și, după lungimea sa, ghicește dacă va fi recoltă bună pentru pâine sau nu. După cină nu e voie să bei apă, deoarece celui care va bea îi va fi sete la seceriș. Cine strănută după cină acela va fi fericit, tatăl îi va dăruia o găscă sau o oiță, ori un vițel. În Galiția, pe masă se pune usturoi și un mâner de plug, pentru ca șoarecii să nu strice grânele pe câmp. După cină, se pomenesc neamurile răposate, viii care nu sunt acasă, mamele plâng după copiii cu care nu au putut fi împreună în seara de Crăciun. În Ajunul Crăciunului, se trimit plăcinte și colțunași rudelor și, negreșit, moașei copiilor gazdei. Fânul din colț se dă vitelor, se fac din el cuiburi pentru păsări, cu paiele se leagă pomul din livadă, ca să rodească cu spor. De

Sfântul Vasile, băieții aruncă din mâneci tot felul de cereale. La sfințirea apei și la Bobotează, bătrânii merg cu troițe. După seara de Bobotează, se trage cu armele sau se bate cu un pisălog în poartă, alungând kutia. Din cauza împușcăturilor, se împrăște lupii și încetează să mai dea târcoale haitele acestora.

Analizând toate tradițiile de Crăciun, vedem că poporul celebrează două grupe de forțe luminoase ale verii, forțe de foc și de apă, și sărbătorește, în primul rând, ca un popor-agricultor, care imploră din partea zeilor luminoși o bună recoltă de secară, grâu și orice cereale.

În toate tradițiile de Crăciun, observăm două elemente, care joacă un rol esențial: grânele și apa. Kutia se fierbe din boabe, prin case se împrăște semințe, în colțul casei se așază un snop de grâne, cina trimisă este din grâne, în seara de Ajun, se fierbe obligatoriu mazăre, pomul se înfășoară cu paie, pe masă se pune plugul, colindătorii din Galiția poartă cu ei un plug. Din toate acestea, deducem că, în obiceiurile de Crăciun, oamenii celebrează începutul noului an agrar, care joacă un rol esențial în viața poporului ucrainean. Pentru a-și proteja recolta de grâne de forțele întunecate ale iernii, omul îndeplinește câteva ritualuri de jertfă pentru *Ger* și pentru *Frig*: gospodarul, aruncând o lingură din kutia în tavan, îl invită la cină pe Ger, pentru ca acesta să nu-i înghețe grânele, iar, în Belarus, de *Melanky*⁴, după cină, se lasă pe masă câteva linguri din kutia pentru *Dziudia* (*Diudia*), zeul iernii, un bătrân cu plete albe și cu barbă albă, pentru ca gerul să nu-i provoace pagube. În popor, se asociază cina din seara de Ajun (kutia) cu recolta, nu e voie să bei apă după cină, pentru ca recolta să nu fie chinuită de sete pe vreme de arșiță. Întrucât forțele luminoase ale verii – soarele, fulgerul și tunetul – au o mare influență asupra agriculturii, în tradițiile lor de Crăciun, oamenii au adunat la un loc obiceiurile legate de agricultură și de forțele cerești ale verii. După Bobotează, se trage cu armele sau se bate cu un pisălog în poartă, pentru a alunga kutia și lupii. Acest obicei reprezintă simbolul tunetului care alungă iarna și anul vechi, făcând loc noului an agrar. Astfel, colindătorii umblă pe la case cu capra; capra este, aici, simbolul soarelui. Despre acea capră se cântă, în colinde, că are „copite de aur; unde calcă ea, acolo crește secara; pe unde nu calcă, totul se culcă la pământ; unde tropăie capra, acolo se fac șapte grămezi de secară; unde capra dă cu cornul, acolo secara e cât stogul”⁵. Capra spune că ea nu se teme de trăgători, ci doar de „Moșul cu barba cărunță”. Moșul cu barba cărunță este moșul Diudia, zeul iernii și al gerului, dușmanul soarelui și al tuturor forțelor cerești de vară. Troițele care le stau alături la sfințirea apei de Bobotează și în seara de Ajun de Bobotează se numesc *hromnyi*⁶.

Aghiasma mare de la Bobotează, după cum știm, are o mare importanță: cu ea se stropește toată gospodăria. Oamenii cinstesc cel mai mult apa sfințită în fântână în seara dinainte de Bobotează, poate pentru că obiceiul amintește tradiția de primăvară de a sfinți fântânile la Odovania praznicului Botezului Domnului și pentru că fântânile au o mare importanță în popor, ca simbol mitic al norilor-fântâni cerești. Apa aceasta este băută pe stomacul gol, li se ung celor bolnavi cu ea ochii, pieptul, fruntea. O astfel de venerare a apei sfințite și miturile legate de puterea ei miraculoasă indică faptul că oamenii celebrează, de sărbătorile de iarnă, o altă grupă de forțe cerești de vară, norii și ploaia de vară, care joacă un mare rol în agricultură.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

¹ Kutia – mâncare tradițională a ciclului sărbătorilor de iarnă, făcută din boabe de grâu și ovăz, fierte în apă cu miere; se pregătește de trei ori pe an: în Ajunul Crăciunului (*богата кутя* „kutia cea bogată”), în Ajunul Anului Nou pe stil vechi (*щедра кутя* „kutia

cea darnică”) și în Ajunul Bobotezei (*голодна кутя* „kutia cea flămândă”). (n. trad.)

² Mlynti (ucr. *млиниці*) – clătite pufoase. (n. trad.)

³ Ozvar (ucr. *узвар*) – compot din fructe uscate. (n. trad.)

⁴ Ajunul de Sfântul Vasile. (n. trad.)

⁵ Труды Чубинск., III, 265, 266, 277.

⁶ О мифичномъ значеніи обрядовъ Потебні, 6.

Valentina KOVALENKO

Spre acasă

Gonește autobuzul prin tuneluri de ploi,
Iar sufletu-l întrece în zborul său spre zarea
Unde-mi cheamă gena lanuri și cirezi,
Pâlcuri de pelin, de case și livezi.
Gheața așteptării deja se moaie-n inimă
De la căldura gliei străbune,
Iar zâmbetul mamei luminează
În inimă-mi începe s-adune.
Nucii, cu trunchiul înconjurat de gard,
Ca prin minune mi-au răsărit în față...
Cu câtă bucurie și dor
M-am ogoit aici, la părintescul izvor!

Numai că autostrăzile iar ne cheamă,
Și, s-ar părea că nimănu-i nu-i pasă,
Dar a rămas departe, undeva, în urmă,
Un suflet legat de glie, de mamă și de casă.

Treceai nepăsător

Treceai nepăsător.
În văzduh mirosea a tină,
Și seara își muiase picioarele în nemișcare.
Privirea ta iar a tăvălit
Iarba necosită a sufletului meu.
Deși credeam că tot ce a fost
A trecut demult
Și că iubirea s-a stins sub ploaia anilor,
M-am înșelat!
S-a reaprins durerea cunoscută.
Ea era vie, pentru că încă frigea.

Ștefan TCACIUC

Bucovina mea iubită

Bucovina mea iubită,
Plaiul meu cel dulce,
Către tine, Bucovină,
Tainic dor mă duce.
Eu tot plâng în depărtare,
În țară străină,
M-ofilesc și mă usuc
Ca roua-n grădină.
Bucovina-mi este dragă,
Măicuță-i adorată,
În Bucovina și viața,
Și moartea mi-i dată.
Of, nu-i nicăieri pe lume
Plai ca Bucovina,
Unde lâng-orice ogradă
Este o livadă.
Parc-aud un cântec dulce
Și-ascult, mi se pare,
În frumoasa Bucovină
O privighetoare.

Suflă vânt din Bucovina

Suflă vânt din Bucovina
Din apus la răsărit,
Șterge lacrimi fără vina
Unui neam ce am iubit.
Suflă vânt din Bucovina
Și oprește timpu-n loc,
Iar pe piscurile-nalte
Aprinde stelunțe-n foc.
Suflă vânt din Bucovina,
Suflă, vântule, drag vânt,
Și-n zi binecuvântată
Schimbă plânsul nostru-n cânt.
Suflă vânt din Bucovina,
Schimbă vadul strămoșesc!
Uită ceasul rău și-unește
Neamul meu bucovinesc!

Traducere din limba ucraineană
de Saveta VĂRĂREANU

Vasyl S. STEFANYK

VESTEA

Se duse vestea prin sat că Hryț Letiucii și-a înecat fetița în râu. Și pe cea mare voia să o înece, dar ea l-a implorat și a scăpat. De când îi murise nevasta (Hrytyha), acesta trăia în sărăcie. Nu putea să se descurce cu copiii fără o femeie. Nimeni n-a vrut să se căsătorească cu el, pentru că, pe lângă faptul că avea copii, mai erau și necazurile, și lipsurile. De doi ani de zile, s-a chinuit singur cu cei doi copii firavi. Nimeni nu știa nimic despre el, nici cum își duce veacul, nici ce face, în afară, poate, de cei mai apropiați vecini. Spuneau aceștia că Hryț nu făcea foc în casă toată iarna și iarna împreună cu fetele pe cuptor.

Și acum tot satul începu să vorbească despre el.
Odată, venise seara acasă și le găsi pe fete pe cuptor.
– Tăicuță, vrem să mâncăm, a spus fata cea mare, Handzunea.
– Atunci, mâncați-mă pe mine, ce vreți să vă dau de mâncare? Uitați, este pâine, băgați în voi!
Și le dădu o bucată de pâine, iar ele, ca niște căței lângă un os dezgolit, dădeau târcoale acelei pâini.
– V-a făcut și v-a lăsat pe capul meu, dar-ar Dumnezeu să n-o mai rabde pământul și s-o azvârle afară! Și ciuma umblă pe undeva, dar-ar Dumnezeu să-și rupă capul, căci, nicidecum, nu intră pe la voi. De o așa casă, chiar și ciumei i s-ar face frică!

Fetele nu mai băgau în seamă vorbele tatălui, pentru că asta se întâmpla în fiecare zi, la fiecare oră și se obișnuiseră. Își mâncau pâinea pe cuptor, și să le privești îți era mai mare mila și te cuprindea tristețea. Dumnezeu știe cum se mai țineau laolaltă acele oscioare mărunte? Doar patru ochi negri mai erau în viață și mai aveau ceva greutate. Părea că acei ochi cântăreau cât plumbul, iar restul corpului, dacă nu erau ochii, ar fi fost luat de vânt precum o pană. Chiar și acum, în timp ce mâncau pâinea uscată, părea că oasele feței lor se vor deșira.

Hryț le privi de pe laiță și se gândi: „Mortăciuni” – și se sperie atât de tare, încât îl trecuseră toate nădușelile. I s-a întâmplat ceva, de parcă cineva i-ar fi pus o piatră grea pe piept. Fetele mâncau pâine, iar el căzu la pământ și se ruga, însă ceva îl trăgea să le tot privească și să se gândească: „Mortăciuni!”.

După câteva zile, lui Hryț i se făcuse frică să mai stea în casă, tot umbla pe la vecini, aceștia văzându-l foarte abătut. Se înne-gri la față, iar ochii i se afundară, încât aproape că nu mai pri-veau lumea, ci doar la acea piatră care îi apăsa pieptul.

Într-o seară, Hryț intră în casă, le fierse copiilor cartofi, îi să-rase și îi aruncă pe cuptor să-i mănânce. După ce-au mâncat, le spuse:

– Dați-vă jos de pe cuptor și haideți să mergem la orișicine în vizită.

Fetele coborâră de pe cuptor. Hryț trase niște zdrențe peste ele, o luă pe mezina, Doțika, în brațe, iar pe Handzunea de mână și ieși cu ele. Merse ce merse prin lunci și se opri pe un deal. Sub lumina lunii, se întindea, în vale, un râu precum un șuvoi de argint viu. Hryț se cutremură, căci râul scânteietor îl încremenise, iar piatra de pe piept a devenit și mai grea. Obosise și abia o mai putea duce pe fiica cea mică.

Coborau valea spre râu. Hryț scrâșnea din dinți atât de tare, încât zgomotul se răspândi prin întreaga luncă și simți pe piept un găitan de foc lung, care îl ardea la inima și la cap. Chiar deasupra râului, nu mai putu merge încet, ci începu să alerge, lăsând-o în urmă pe Handzunea. Aceasta alergia după el. Hryț o apucă cu iuțeală pe Doțika și, cu toată puterea, o aruncă în apă.

Începu să se simtă ușurat și spuse repede:
– Le voi zice domnilor că nu a fost altă cale: nici mâncare nu era, nici cu ce să încălzești casa, nici cu ce să speli rufe, nici cu ce să te speli pe cap, nimic nu era! Îmi accept pedeapsa, pentru că am greșit, și la spânzurătoare cu mine!
Lângă el stătea Handzunea, care vorbea la fel de repede:
– Tătucule, te rog pe dumneata nu mă îneca, nu mă îneca, nu mă îneca!
– Păi, dacă te rogi de mine, n-o voi face, dar ți-ar fi mai bine, căci eu oricum voi plăti cu închisoarea, indiferent că e una, că sunt două. Vei fi săracă de mică, apoi, te vei duce doică la evrei și, din nou, vei fi săracă. Cum dorești.
– Nu mă îneca, nu mă îneca!...
– Nu, nu, n-o voi face, dar Doției îi va fi mai bine decât ție. Atunci, tu întoarce-te în sat, iar eu mă duc să mă predau. Uite, mergi pe această cărăruie, mult, mult, chiar până sus pe munte, iar acolo vei da de prima casă, vei intra și vei spune că așa și așa, tatăl meu a vrut să mă înece, dar eu l-am implorat și am scăpat, și am venit, să mă lăsați să înnoptez la voi. Iar, mâine, spune-le: „Poate îmi găsiți la cineva să am grijă de vreun copil.”. Hai, du-te, că e noapte.

Și Handzunea a plecat.
– Handzea, Handzea, ia și această botă cu tine, că de dai peste vreun câine, te va sfâșia, iar cu bota la tine vei fi mai în siguranță.
Handzea luă bota și se duse prin lunci.
Hryț își suflecă pantalonii, pentru a traversa râul, căci pe acolo era drumul spre oraș. Intră în apă până la glezne și înlemni.
– În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Amin. Tatăl nostru Care ești în ceruri și pe pământ...
Se întoarse și se îndreptă spre pod.

(1899)

Traducere din limba ucraineană
de Ioan HERBIL

Ilustrație de Valentin BUNOV

(Continuare din nr. 54)

VIII

A trecut și al doilea an, de la bărbat nu are nicio veste, a dispărut, de parcă l-ar fi înghițit pământul. S-a întristat Olesia, s-a întristat și s-a gândit să meargă la stăpână, căci ea primește des scrisori.

A intrat în cameră; stăpâna stă, își dă în cărți, nu a observat venirea ei. S-a uitat, Olesia era lângă ea: tocmai asta e camera cu ceasuri în care ea era mireasă, îmbrăcată frumos și cu cunună, ca o floare tânără, dar acum?... Doamne Dumnezeu! Oare ea e? E îmbătrânită, o femeie istovită, întristată, înfricoșată... Și-a amintit totul Olesia: „S-a dus tinerețea mea!”.

O salută:

– Doamnă milostivă! Fiți bună și spuneți-mi, cum e bărbatul meu peste hotare, cum o duce?

– Doamne Dumnezeu, strigă stăpâna, mi-ai stricat tot ghicitul! Dă, Doamne, să-ți meargă rău în viață! La ce te bagi în fața mea? Ce-ți trebuie?

– Aveți scrisori de la stăpân... cum e bărbatul meu, Ivan?

– Vai, ce deșteaptă ești tu! De parcă stăpânul nu are despre ce să-mi scrie decât despre bărbatul tău, nu? Ce face? Și cum e? Muncește și gata!

– S-a obișnuit, oare, doamnă milostivă, e sănătos?

Au intrat copiii stăpânilor, ascultă și se hlizesc, iar stăpâna a bufnit în râs.

– Da’ ce crezi tu! a strigat la Olesia, doar n-o să-mi scrie stăpânul mie dacă e sănătos bărbatul tău! Poate ești tu beată sau de felul tău ești așa nebună. Pleacă de aici, pleacă! Scoateți-o de-aici!

Copiii stăpânilor au apucat-o amândoi și au azvârlit-o după ușă.

„Nu o să-l mai văd și n-o să mai aud eu nimic despre Ivan, se gândește Olesia. Ne-am cunoscut și ne-am iubit într-un ceas rău!”

Iată că, în vreo două sau trei săptămâni, a venit o scrisoare de la Ivan. Oare sunteți în viață, oare sunteți sănătoși, scrie, copiii mei iubiți, dar tu, nevastă iubită? Eu tot bolesc; aș fi murit deja, dar mă mai ține nădejdea de a vă vedea pe voi și Ucraina mea dragă. Cum o mai duceți? Respectați-vă mama, iubii mei fii, iubii-vă din inimă! Fie ca Domnul să vă binecuvânteze pe toți! Nu am nimic ce să vă trimit: chiar dacă port nasturi de argint, de fapt nu am nimic. Uneori stăpânul merge în vizită, atunci eu trebuie să rabd foamea, dacă nu mă hrănesc oamenii buni. Ce să zic! Cine nu știe binele de mic, nu îl va ști niciodată!”

– Așa noroc am și eu ca tine, Ivan al meu! – spune Olesia printre lacrimi. De-aș ști eu să scriu, ți-aș scrie scrisori ce nu s-ar termina, în fiecare zi ți-aș scrie, dar acum trebuie să mă plec înaintea cuiva și să-l rog să-ți scrie. Va scrie oare cu durerea și sinceritatea pe care le simte inima mea?

S-a dus să-l roage pe diacon.

– Bine, spune diaconul, o să scriu, dar ce-mi iese din asta?

S-a uitat la el: era roșu, cu obrazii umflați, vesel; probabil îi place să petreacă și să bea: nu poți spera că o să ia plată cinstită.

– Dar ce ați vrea, domnule? – îl întreabă.

– Ce vreau? Îmi dai doi galbeni și un litru și ceva de horincă?

– Domnule! Fie-vă milă!

– Du-te atunci la alții și lasă-mă în pace!

– Scrieți atunci, scrieți, Domnul fie cu dumneavoastră! El așteaptă scrisoare de la noi...

A început să zică, iar diaconul scria. A vărsat mai multe lacrimi decât a rostit cuvinte și așa suferă săraca, că diaconul dă doar din cap și zice:

– Auzi, femeie! O să-mi dai două de douăzeci și un litru și ceva de horincă?

– Vai, domnule! Fie-vă milă, mai trebuie scris... încă nu am spus totul.

– O să scriu, o să scriu... gata... și tu nu mai aduce două de douăzeci, nu trebuie!

Marko Vovciok

FATA CAZACULUI

Opanas Slaktion, Slujnica

– Cum așa, domnule! Atunci ce vreți să vă dau?

– Nimic! – a strigat diaconul de ciudă, după care s-a potolit și a continuat: – Termin, după care hai să mergem să bem un pahar de vin de necaz și durere.

– Vă mulțumesc pentru bunătatea domniei voastre, domnule, dar nu vreau să beau. Fie ca Maica Domnului să vă dea o soartă bună și sănătate. Vă mulțumesc!

– Hai odată, femeie, o să trimit scrisoarea ta prin poștă. Cum o să te descurci tu!

– Ce trebuie dat pentru asta?

– Nimic. Oamenii mă cunosc, o să o ia și așa.

IX

A trimis diaconul scrisoarea către Ivan, dar nu se știe dacă a văzut-o bietul, că repede a venit vestea de la stăpân că Ivan a murit. Și mai scria să îl trimită pe fiul cel mare al stăpânilor și încă un băiat de acolo să-i slujească. Iar pe cel mic stăpânul a ordonat să-l trimită în capitală.

A început zarva la curtea stăpânilor, îi trimit pe copii la drum. S-au apucat să le aleagă slugi. Tocmai au ajuns la ai lui Zolotarenko. Au spus s-o cheme pe Olexandra. Doar atunci și-au amintit de ea, dar nimeni nu a pomenit de greul ce i l-a trimis Dumnezeu.

A venit; stăpâna îi zice:

– Pregătește-ți fiii de drum, o să meargă cu domnișorii.

Dar ea stă și privește fața stăpânei, de parcă nu ar înțelege-o; s-a făcut albă ca varul.

Stăpâna s-a mâniat:

– Ești surdă, strigă la ea, sau mută?

Au lăsat-o puterile și a căzut sărmana, nu poate rosti niciun cuvânt, își ridică doar mâinile plângând în hohote.

Cum se înfurie stăpâna, cum se aruncă pe ea!

– Las’ c-ai să vezi tu ce-o să-ți fac eu!

Așa s-a dezlănțuit pe ea stăpâna, de parcă cine știe ce rău ar fi făcut, – i-a fost doar milă de propriul copil, însuși Dumnezeu a poruncit să li se arate milă copiilor săi, dar pe ai ei i-au gonit, i-au ocărit, i-au alungat de la curte! Ce a simțit inima ei suferindă nu știa și nici nu întreba nimeni.

Trebuie pregătiți fiii de drum. Oare se vor mai întoarce ei să-și îngroape mama bătrână sau vor pieri acolo ca și tatăl lor, fără ca cineva să îi plângă! Ori, poate, își vor pierde omenia copilașii ei, vulturii ei suri, pe care acum îi povățuiește să fie omenoși, buni și curați, dar vor ajunge, poate, să îți fie și groază să te uiți la ei! Cine îi va sfătui? Cine le va da povață? Apoi mai sunt și neajunsurile și sărăcia amară de nu ai nici cu ce să te îmbraci: nici cămașă nu ai, nici vreo haină potrivită. Tot ce avea, ultimele bunuri le-a vândut, a împărțit totul între copii, iar pentru ziua morții nu și-a lăsat nimic.

Pentru ultima oară și-a adormit fiii, ea veghează, ea continuă să vegheze întreaga noapte asupra lor, vărsând în liniște lacrimi amare. E ultima noapte în care dorm acolo! Câtă vreme va trece până ce îi va revedea iar pe fiii ei iubiți, dacă îi va mai vedea!

Iată că a răsărit deja soarele... a sunat clopoțelul... Îi conduce Olexandra pe copii plângând amarnic, îi tot binecuvântează și le face cruce...

– Domnișorilor, a rostit ea către copiii stăpânilor, plecându-se până la pământ, fiți milostivi cu băieții mei!

Domnișorii s-au întors cu spatele.

– Maica Domnului! a strigat Olexandra, plângând în hohote, îți încredințez copiii mei!.. Fiii mei, fiii mei... și a căzut ca secerată.

X

O vorbă spune că cel căruia i s-a dat o viață grea i s-au dat și zile multe; așa e și la Olexandra, s-a mai chinuit câțiva ani singură cu micul Tyško. Despre fiii cei mari nu are nicio veste; poate scriu ceva domnișorii despre ei, dar stăpâna nu zice.

În acel timp, stăpâna a vândut satul și s-a mutat la oraș. Și Olexandra a trebuit să meargă după ea alături de încă câțiva oameni. De ar fi știut și ar fi vrut cineva să o călăuzească, ea putea fi din nou liberă din iobăgie, întrucât era văduvă; dar ce folos mai avea de acea libertate!

Olexandra s-a îmbolnăvit atât de tare încât nici nu mai avea putere să muncească, dar stăpâna se mânia pe ea: „Degeaba, îi spune, mănânci pâinea pe care ți-o dau!”. Apoi s-a înfuriat mai tare: „Du-te, îi spune, unde vrei. Dacă nu ai putere să muncești, să nu-mi ceri nici mâncare. Ieși din curte și ia-ți și băiatul!”

A ieșit Olexandra din curtea stăpânilor cu Tyško în urma ei. „O, curte domnească! dă Doamne ca în veci-vecilor să nu intre nimic bun în tine!” zise ea.

S-a dus să-și caute slujbă. Vreo săptămână a dormit sub cerul liber, până și-a găsit un loc la un fierar. Fierarul era un om atât de rău și certăreț, Doamne Dumnezeu, că putea fi el însuși stăpân! Își blestemă și soția, și fiica; iar când se îmbată, toată lumea fuge pe fereastră: imediat se ia la bătaie! Și mai strigă:

– De ce să nu-mi bat nevasta sau pe altcineva? Toți trebuie bătuți, că și eu am fost bătut!

– Și cu ce sunt eu de vină? – plânge nevasta.

– Cum nu ești de vină? Unul pentru toți și toți pentru unul!

Un astfel de fierar și-au găsit!

Cine ar vedea una ca asta: duce pe munte găleți cu apă o femeie bătrână, săracă, urmată de un băiețel negricios, cu hainele rupte care sare în spate, ar recunoaște-o cineva pe Olexandra, fata frumoasă și bogată de cazac?

Nu a slujit nicio lună că s-a îmbolnăvit; o alungă fierarul din casă. Unde să meargă? S-a îndreptat către curtea domnească; doar ce a trecut de poartă că o și întâmpină stăpâna cu vorbe rele:

– Ți-ai crescut fiul hoț. L-a furat Semenko al tău pe domnișor! Dar așteaptă doar, așteaptă! Tu la ce ai venit? Nu mai ai putere? Alungați-o din curte, alungați-o!..

Au scos-o pe Olexandra din curte și au aruncat-o afară fără ajutor, singură doar cu micul Tyško. Plânge bietul băiețel, plânge!

– Doamne Dumnezeu! Semenko al meu, hoț!.. Vai, Semenko, Semenko! Copilul meu bun și curat! Ce mi-e dat să aud despre tine!.. Tatăl te-a sfătuit... Fiul meu nenorocos! Amintește-ți de măicuța bătrână!..

Iar Tyško, nepricepând ce se întâmplă, o îmbrățișează și îi spune:

– Nu-ți face griji, măicuță, nu plânge, se va întoarce Semenko. Și Semenko și Ivas, ambii vor veni...

Și, încercând să-și liniștească mama, adormi lângă ea.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de Jessica BILCEC

Pavlo PRAVYI

ISTORIA SECRETĂ A UNIUNII SOVIETICE

Din partea autorului

Cu aproape 30 de ani în urmă, Uniunea Sovietică a murit la vârsta unui sugar, căci ce înseamnă 69 de ani pentru o țară? O clipă. Dar în acea clipă s-au petrecut atâtea evenimente, a curs atâtea sânge și lacrimi, au fost frânte atâtea destine umane, încât pentru alte țări ar fi de ajuns pentru o mie de ani.

A crescut o întreagă generație de oameni care nu știu ce a însemnat să trăiești în URSS. Iar aceștia au de-acum copii, iar peste câțiva ani, unii dintre ei vor avea nepoți. Despre trecutul sovietic ei pot afla doar de la istorici și unii, încă de la părinți. Și aici începe marea primejdie de înșelare și autoînșelare.

Memoria oamenilor este selectivă. Natura omului este capabilă să rețină și să-și amintească doar momentele frumoase din trecutul său – în felul acesta trăiești mai ușor și nu înnebunești în această lume plină de cruzime. Atunci noi am fost tineri și puternici. Și aveam toată viața în față. De tinerețe ne aducem aminte întotdeauna ca de o perioadă fericită, în comparație cu realitatea. Cum zicea bunica mea Pașa despre tinerețea ei: ne hrăneam cu mâncare de lobodă, dar cântam cântece.

Din păcate, escrocii din politică au început să se folosească de această calitate a omului pentru atingerea scopurilor lor murdare; o speculează cinic. La televizor, din cărți pseudoistorice și pe rețelele de socializare curg șuvoaie nesfârșite de „știri” despre cât de fericită fusese viața în Uniunea Sovietică. Cât de gustoasă fusese „cea mai bună înghețată de fructe din lume” care costa doar 20 de copeici. Cât de bun era salamul „exclusiv din carne, nu ca azi”, care costa vreo 2 ruble și douăzeci de copeici. Cum „se dădeau apartamente gratis”, cum tratamentele medicale și școala erau „gratuite”. Cum pâinea costa doar câteva copeici și cât de puternică era țara, încât „se temeau toți de ea și o respectau”.

Un tânăr aude aceste vorbe și o invidiază pe bunica-sa. Că doar bunica nu-i în stare să mintă, nu-i așa? De aceste lucruri se folosesc toți vântură-lume, care încearcă să reînvie trecutul în conștiința generațiilor de mâine. Uneori se poate auzi: ce-i drept, în URSS erau multe neajunsuri, dar erau și multe lucruri bune. Într-adevăr, acel socialism nu era unul ideal, dar lăsați-ne să mai încercăm o dată – de data asta vom construi un socialism frumos, autentic. Important e să ne unim iarăși într-o singură țară puternică. Noi suntem „un singur popor”. Uite-așa încearcă să ne întoarcă din nou în direcția Moscovei.

Bolșevicii apreciau în mod deosebit cruzimea chinezilor, care puteau fi angajați foarte ieftin, chiar numai pe mâncare.

Vechea civilizație chineză a inventat multe moduri de tortură, și mercenarii le-au aplicat pe scară largă pentru intimidarea adversarilor lui Lenin, Troțki, Sverdlov...

În ultimul timp, chiar și în Europa, în acea Europă care cu jumătate de secol în urmă tremura de spaimă doar când i se pomenea de comuniști și de URSS, sunt din ce în ce mai populare ideile de stânga, ale căror esență poate fi exprimată printr-o frază celebră: „deposedează și împarte”. A lua de la bogați și a împărți la săraci. Și atunci va sosi era fericirii generale. Nu va fi nevoie să muncească nimeni...

Cei care sunt încântați de astfel de idei nu-și dau seama că pur și simplu sunt manipulați. Sunt manipulați de escroci politici, cinici și pragmatici, care nu se grăbesc să renunțe la propriile palate, iahturi, avioane și mașini scumpe. Aceștia, în timp ce povestesc despre dreptatea socială care, chipurile, existase în URSS, își umplu buzunarele. Eternului președinte sau, mai corect zis, semișarului Rusiei Vladimir Putin îi place să trănănească despre „cea mai mare tragedie a secolului XX” – destrămarea URSS. Dar nu-ș de ce tace, modest, despre faptul că Rusia ocupă al doilea loc în lume, după SUA, în ceea ce privește numărul miliardarilor în dolari. Însă SUA și-a construit visul capitalist în decurs de peste 240 de ani, iar Rusia a reușit constituirea acestei consistente păture de miliardari în doar 30 de ani. La fel de

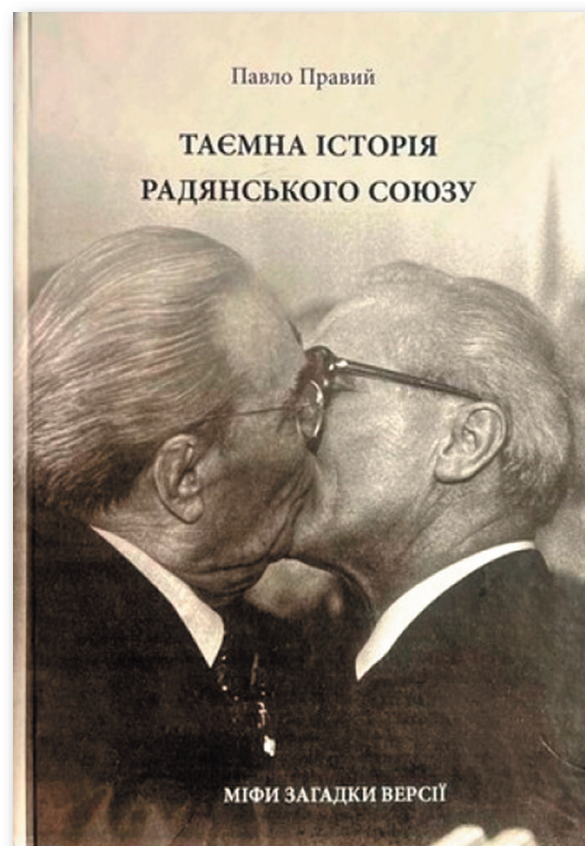
Lenin la un miting. Bolșevicii se pricepeau cel mai bine să rostească înflăcărâte cuvântări, apelând la cele mai primitive instincte ale maselor populare. Mereu se vor găsi amatori să ucidă pentru promisiunea unui rai – în ceruri sau pe pământ. Acesta se numește „fanatism religios”. Iar comunismul nici nu este altceva, decât o credință.

modest tace Putin și în privința celor douăzeci de posesiuni ale sale, inclusiv acel palat ca-n povești de pe țărmul Mării Negre. Oare el o să se lipsească de toate astea de dragul revenirii Uniunii Sovietice? Dar ceilalți oligarhi?

Bineînțeles că niciunul dintre ei nu se apucă să acționeze pentru revenirea Uniunii Sovietice. Ar fi și imposibil, cum imposibilă este întoarcerea cursului apelor Stixului. Cei care pedalează pe tema Uniunii Sovietice au alte scopuri, care depind de asupra căror popoare și țări este îndreptată propaganda. Vom vorbi în carte despre aceasta.

Dar de constatat un lucru se poate: nu numai că URSS trăiește în „sufletul și mintea” unei părți a societății noastre, dar și sporește. Și cadavru „conducătorului proletariatului mondial” tot mai zace în Piața Roșie din Moscova, în cripta (văd că autorul evită să zică „mausoleu”, n. mea, C. Ir.), care este o copie a altarului din Pergam, criptă cunoscută ca „Altarul Satanei”. Și din când în când mai răsună cântecul pe jumătate uitat „Și Lenin e-atât de tânăr, și-n față-i tânărul Octombrie”.

Acesta-i motivul pentru care m-am apucat să scriu această carte. Pentru cei

care n-au trăit în Uniunea Sovietică ea le va povesti despre secrete istorice, pe care comuniștii o ascundeau de popor și continuă s-o facă și acum. Ca să nu afle numai despre „înghețata de 20 de copeici” cei care acum au vârsta lui Iisus Hristos. Pentru ca cei care se născuseră în URSS să-și amintească nu numai de „salamul de 2,20”, ci poate să afle și ceea ce pe atunci nu știuseră.

Cartea va scoate la lumină pagini ale istoriei într-adevăr secrete a URSS, va atrage atenția asupra momentelor ei cruciale, jertfind uneori cronologia. Căci dacă aș scrie așa cum fac istoricii de profesie, ar ieși destul de multe volume. În schimb, vă voi arăta adevărata, reala față a celui monstru, numit „comunismul sovietic”. Voi dezvălui toate principalele mituri, pe care se baza acel stat. Multe dintre ele vă vor șoca.

Vom vorbi și despre „apartamentele gratuite”, promit. Și despre rețeta salamului de două ruble și douăzeci de copeici. Și despre îngrozitorul preț al acelei „înghețate gustoase”.

Dar îngăduiți-mi să încep povestea despre țara, pe care lumea civilizată o numea „imperiu răului”, și să mă iertați dacă va trebui să mă refer la detalii,

cunoscute de oamenii mai în vârstă: pentru cei tineri, numele unor Sverdlov, Dybenko, Lahoda sau Stahanov nu spun astăzi mare lucru și vor fi necesare precizări. Să mă scuzați, de asemenea, dacă mă voi opri asupra unor detalii prea mărunte – celebrul detectiv Sherlock Holmes spunea că nimic nu e mai important decât detaliile. Iar munca istoricului seamănă foarte mult cu cea a unui detectiv. Un bun detectiv urmărește întotdeauna faptele. Istoricul care ignoră faptele și merge în direcția comandată de politicieni nu seamănă cu Sherlock Holmes, cu comisarul Maigret, cu miss Marple, ci cu un ignorant anchetator din Comisariatul Popului pentru Afaceri Interne, care are pumnul de un pud¹ și cizme cu potcoave.

După cum spusese primul cosmonaut din lume: „Por-nim”.

Dar vă previn: oamenii cu nervii slabi, copiii și femeile gravide va trebui să fie precauți – se vor îngrozi și destul de des le va fi greață.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană și note de Corneliu IROD

Ecouri ucrainene
ISSN 2668-7615
ISSN-L 2668-7615
www.uur.ro

Redactor-șef – Mihaela Herbil
Redactor – Corneliu Irod
Tehnoredactor – Iryna Moisei

Colegiul redacțional:
Ioan Herbil, Ioan Reboșapcă,
Cristina Silaghi, Jessica Bilce

Adresa redacției:
Str. Radu Popescu 15, Sector 1, București
Tel./fax: +40 21.222.07.37
E-mail: ecouri.ucrainene@uur.ro

Responsabilitatea conținutului
materialelor publicate revine,
în totalitate, autorilor acestora.

¹ pud – unitate de măsură pentru greutate egală cu 16,38 kg (cf. DEX).